Population

2019, číslo 4

Nedávný demografický vývoj ve Francii: jedinečnost v Evropě?
(Didier Breton, Magali Barbieri, Nicolas Belliot, Hippolyte d'Albis et Magali Mazuy, s. 409–497)
Tradiční, každoroční bilance aktuálního demografického vývoje země. Seznamuje s posledními demografickými údaji týkajícími se především migrace, porodnosti, interrupcí, uzavřených manželství a rozvodů a také úmrtí. Na rozdíl od předcházejících let se rok 2018 vyznačoval nižším počtem narozených a naopak vyšší úmrtností, po prvé od roku 1945 překračující hranici šesti set tisíc. Text postupně rozebírá jednotlivé ukazatele počínaje celkovým vývojem a skladbou obyvatelstva podle věku. Pokračuje pak podrobnou částí věnovanou migraci, kde se věnuje zevrubně tokům migrantů z jednotlivých částí světa v členění podle věku, pohlaví, důvodů migrace. Zvýšená pozornost je zaměřena i na migrační pohyb do Francie v rámci zemí EU. Další oddíl rozebírá porodnost a plodnost, na který navazuje část o umělém přerušení těhotenství. Samostatná kapitola je vymezena i svatbám a registrovaným partnerstvím včetně rozvodů. Tradičně rozsáhlá podkapitola se zabývá úmrtností. U všech částí je sledován vývoj za několik posledních let a prováděno srovnání v rámci zemí EU. Jak se autoři do hloubky zabývají jednotlivými tematickými celky, naznačuje i počet 28 ilustrujících grafů (často i vícečetných) a 18 tabulek uložených průběžně v textu. Samozřejmě nechybí ani tabulková příloha s 15 objekty. K 1. lednu 2019 měla Francie 67 milionů obyvatel, představujících z úhrnu 28 zemí EU 13,1 % obyvatel. Z hlediska plodnosti je Francie (1,87 dětí na ženu) stále na špici evropských zemí.

Pět let od legalizace manželství osob stejného pohlaví: diference mezi mužskými a ženskými páry
(Gaëlle Meslay, s. 499–519)
Otevření manželského svazku i párům stejného pohlaví, platící ve Francii od roku 2013 a trvající v roce 2018 již pět let je důvodem tohoto textu. Skutečností přitom je, že nejsou známé sociálně demografické charakteristiky párů stejného pohlaví, ani poměry tohoto typu manželství k jeho obecné podobě. Článek nejdříve shrnuje francouzský kontext, pokles počtu manželství a legislativní specifika, pokračuje pak podkapitolou věnovanou otázce vyššího věku u manželství stejného pohlaví oproti manželstvím rozdílných pohlaví. Dále se zabývá geografickým rozmístěním manželství mužů stejného pohlaví a nakonec ukazuje, že manželství žen jsou více národnostně homogenní a častěji opakovaného manželství. Text je doplněn třemi tabulkami a dvěma mapkami Francie ukazujícími rozmístění párů stejného pohlaví celkem a samostatně žen. Nechybí ani dvě přílohové tabulky.

Rozluka kohabitujících párů stejného a odlišného pohlaví
(Benjamin Marteau, s. 521–549)
Dvojice osob stejného pohlaví jsou součástí rostoucí diverzity rodinných a partnerských soužití v Evropě. Generační a genderový průzkum, který se zde používá pro šest evropských zemí (Německo, Belgie, Francie, Norsko, Nizozemsko, Švédsko), umožňuje analyzovat manželskou historii jednotlivců a pohlaví partnerů.

Po porovnání obou typů manželství a jejich specifik autor stanoví hypotézy a seznamuje s daty získanými v šetření Generations and Gender Survey (GGS) včetně kontextu v jednotlivých zemích. Dále uvádí metodologii analýzy i použité modely (Coxův model). Velkou pozornost pak věnuje zjištěným výsledkům, které mj. naznačují, že páry stejného pohlaví mají vyšší tendence k rozpadu (2,4 krát) oproti heterogenním párům. Pro životnost párů různého pohlaví jsou manželství a přítomnost dětí dva hlavní faktory, které působí pozitivně.

Jak se vyvíjely nerovnosti v získávání školních znalostí na druhém stupni základní školy. Longitudinální sledování žáků mezi 6. a 9. ročníkem
(Joanie Cayouette-Remblière, Léonard Moulin, s. 551–586)
Národní a mezinárodní výzkumy ukazují velké nerovnosti ve školních výsledcích napříč sociálním původem, které se snaží vzdělanostní politiky ovlivnit. Na základě reprezentativního vzorku žáků 6. ročníku v roce 2007 se tento článek zaměřuje na sociální nerovnosti ve vývoji výkonu ve francouzštině

a matematice od 6. do 9. ročníku. Ukazuje nejdříve, že rozdíly podle sociální třídy, pohlaví a země narození rodičů se v průběhu studia základní školy zvětšují na úkor žáků pracujících tříd, chlapců a dětí, jejichž rodiče jsou narození v Maghrebu nebo v subsaharské Africe. Poté článek studuje roli školních podmínek a prokazuje, že negativní změny ve vzdělanostním výkonu studentů, jejichž rodiče se narodili v Maghrebu nebo v subsaharské Africe, jsou vysvětleny jejich vyšší účastí na kompenzačních školách, jejich nižším využíváním soukromých vzdělávacích zařízení a jejich soustředěním v pařížské aglomeraci.

Úmrtnost, plodnost a demografický růst v Tibetu před rokem 1950

(Thomas Spoorenberg, Camille Richou, s. 587–598)

Vzhledem k nedostatku údajů o vývoji populace Tibetu před rokem 1950 je otázka, zda tibetská populace početně poklesla nebo vzrostla silně ovlivněna politickými úvahami. Výsledky dvou studií založených jen na místních datech demografické charakteristiky tibetských vesnic před padesátými léty podporují myšlenku mírného nárůstu populace. Tento článek ale zkoumá, zda úrovně plodnosti a úmrtnosti celé tibetské populace v Číně vedou k podobnému závěru. V první podkapitole se studie zabývá odhadem úmrtnosti tibetské populace před rokem 1950. V druhé pak odhadem plodnosti tibetské populace před tímto rokem a v poslední části pak odhadované údaje o úmrtnosti a plodnosti kombinuje. Před rokem 1950 zemřely asi 4 z 10 tibetských dětí před dosažením věku 5 let, což odpovídá průměrné délce života při narození kolem 32 let. Plodnost kolísala mezi 4,5 a 5,0 dětmi na ženu. Kombinace těchto demografických odhadů nám ukazuje, že úroveň plodnosti proto postačuje k překonání rizika poklesu způsobeného vysokou úmrtností. Demografické informace zkoumané pro celou tibetskou populaci v Číně svědčí tedy o nárůstu tibetské populace před rokem 1950 a potvrzují závěry založené na místních údajích.

Ladislav Pištora

Konference Relik 2020

Katedra demografie Fakulty informatiky a statistiky VŠE v Praze organizuje již třináctou mezinárodní vědeckou konferenci RELIK 2020 *„Reprodukce lidského kapitálu (vzájemné vazby a souvislosti)"*. Konference se uskuteční v prostorách Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 5. 11. 2020 až 6. 11. 2020. Účast na konferenci je bezplatná. Součástí konference je sekce pro mladé začínající vědecké pracovníky.

Organizátoři akce předpokládají, že v případě nutnosti bude konference probíhat také on-line formou (dle možností účastníků).

Výstupem z konference je sborník příspěvků, který je zaslán k indexaci do WOSu. Podrobnější informace naleznete na stránkách: <*https://relik.vse.cz*>.

Důležité termíny:

Registrace a zaslání abstraktu	**11. 09. 2020**
Schválení tématu na základě abstraktu a vyrozumění o přijetí	**13. 09. 2020**
Zaslání plné verze příspěvku	**27. 09. 2020**
Oznámení o výsledku recenzního řízení	**9. 10. 2020**
Konečná verze příspěvku	**18. 10. 2020**
Začátek konference (registrace)	**5. 11. 2020**

Population et Sociétés

2020, č. 575–576

Březen 2020, č. 575

Francie: nejvyšší úroveň plodnosti v Evropě

(Gilles Pison)

Autor ukazuje na současný stav intenzity plodnosti ve Francii (úhrnná plodnost v roce 2019 – 1,84) včetně jejího mírného poklesu ve srovnání s rokem 2010 (2,02). Francie i přes toto snížení zůstává na prvním místě v Evropě (zajímavé je pořadí dalších zemí, kde se umisťujeme jako šestí – Švédsko, Rumunsko, Irsko, Dánsko, Česká republika). Samotný obsah nám naznačí názvy jednotlivých podkapitol: Vysoká intenzita plodnosti v severní Evropě a nízká v Evropě jižní, Ve východní Evropě se plodnost zhroutila po pádu berlínské zdi v roce 1989, Úroveň plodnosti na východě ale nedávno vzrostla, Ukazatel plodnosti ale také kolísá na severu Evropy.

Důležitou součásti textu jsou přiřazené grafy: mapa úhrnné plodnosti v zemích Evropy, srovnání plodnosti jednotlivých evropských zemí v roce 2010 a 2018 a graf mapující vývoj plodnosti od roku 2000 ve vybraných zemích EU a v USA. Text doplňuje v rámečku demografická bilance Francie v roce 2019 s připojenými stromem života obyvatelstva Francie k 1. lednu 2020 a tabulkou základních demografických ukazatelů Francie v letech 1950 až 2018.

Duben 2020, č. 576

Pákistán – země s více než 200 miliony obyvatel se opožďuje v demografickém přechodu

(Anne Goujon, Asif Wazir, Nicholas Gailey)

Zevrubný článek o demografickém vývoji v páté nejlidnatější zemi světa. Pákistán toho dosáhl díky překvapivému výsledku sčítání v roce 2017, kdy se počet obyvatel zvýšil o 75 milionů oproti roku 1998 a to na 208 milionů. Autoři hledají příčiny tohoto vývoje (mj. vysoká porodnost), zmiňují i opatření vlády a ukazují na výraznou diferenciaci mezi provinciemi. Hodnotí rovněž přetrvávající vysokou dětskou úmrtnost. Podrobně se zabývají zpožděním poklesu porodnosti včetně specifikace působících vlivů a pozornost věnují i srovnání se sousedními zeměmi a zeměmi jižní Asie. Zatímco mezinárodní migrace hraje malou roli, významná je vnitřní migrace, jejíž popisem text končí.

Čtyři ilustrativní grafy ukazují vývoj počtu obyvatel země od roku 1951, rozdílný demografický růst jednotlivých provincií v roce 2017, vývoj ukazatelů porodnosti, úmrtnosti a přirozeného přírůstku a změny úrovně vzdělání mužů a žen ve věku 15–49 let od roku 1990. Připojené dva rámečky informují o složité situaci v případě sčítání a o administrativním rozdělení Pákistánu.

Ladislav Pištora